

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

Kvinnlig kriminalitet - ur ett textanalytiskt perspektiv

Författare: Helena Arvidsson
Uppsats Soc 344, 41-60 p
Höstterminen 2003
Handledare: Johanna Esseveld

ABSTRACT

Författare: Helena Arvidsson

Titel: Kvinnlig kriminalitet – ur ett textanalytiskt perspektiv

Uppsats Soc 344, 41-60 p

Handledare: Johanna Esseveld

Sociologiska institutionen, höstterminen 2003

Bakgrund/problemdiskussion:

Alla sociologiska och kriminologiska teorier om kriminalitet handlar nästan uteslutande om män. Det är väldigt sällan sociologisk forskning kartlägger den kvinnliga kriminaliteten. Statistiken visar att kvinnor begår färre brott än män och att de överlag är mindre kriminella. Det är dock ingen anledning att helt utesluta den kvinnliga aspekten i de olika teorierna som finns om kriminalitet.

Syfte:

Syftet med uppsatsen är att få en förståelse för kvinnlig kriminalitet med utgångspunkt i textanalys av litteratur som fokuserar på kvinnor och kriminalitet.

Uppsatsens utgångspunkter och undersökningens uppläggning:

Undersökningens uppläggning är en analys av två texter och utifrån dem så lyder frågeställningen:

Hur presenteras kriminella kvinnor och hur förklaras kvinnors kriminalitet i denna litteratur?

I analysen undersöks det huruvida dessa två texter har olika utgångspunkter i de olika perspektiven och teorierna för att förklara kvinnlig kriminalitet - biologiska, psykologiska och sociala förklaringar.

Slutsatser:

Böckerna analyserar kvinnlig kriminalitet. Diskussionerna kretsar kring varför den kvinnliga kriminaliteten har blivit så bortglömd och varför det gjorts så lite forskning om det. Kvinnlig kriminalitet presenteras och förklaras i texterna genom olika biologiska och sociologiska teorier.

Nyckelord: Kriminalitet, kvinnor, konformitet, avvikelse, norm, könsaspekt

1 Inledning.....	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Problemdiskussion	2
1.3 Syfte	2
1.4 Problemformulering	3
2 Teori	4
2.1 Svensk forskning om kvinnors kriminalitet	4
2.2 Utländsk forskning om kvinnlig kriminalitet	6
2.3 Statistik.....	7
2.4 Generella teorier om kriminalitet	9
2.5 Teorier där könsaspekten berörs	13
3 Metod	17
3.1 Forskningsprocessen	17
3.2 Uppsatsens utformning.....	17
3.3 Datakällor och tillförlitlighet.....	18
3.4 Kritik till val av metod och källor.	20
4 Analys.....	21
4.1 Presentation av böckerna.....	21
4.3 Böckernas analys av kvinnlig kriminalitet	24
4.4 Böckernas analys av biologiska/psykologiska och sociologiska perspektiv.....	25
4.5 Slutsats	26
5 Slutdiskussion.....	27
6 Källförteckning.....	29

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Nästan uteslutande handlar alla sociologiska teorier om kriminalitet om män. Det är mäns sociala avvikelser, brottslighet och samhällets reaktioner på dessa fenomen som centreras. Det är sällan sociologisk forskning klarlägger den kvinnliga kriminaliteten. Därför vill jag i min uppsats belysa ämnet kvinnlig kriminalitet. Jag läste en artikel i den feministiska tidskriften *Bleck Nummer 1/2003* som handlade om kvinnliga mördare, deras brott och varför de hade begått dem. Det var då tanken slog mig att det var bland det första jag någonsin läst om kvinnlig kriminalitet. Det ledde till att jag började fundera kring ämnet och letade lite litteratur. Jag fann inte så mycket till en början men efter ett tag hittade jag några böcker som skrivits om kvinnlig kriminalitet.

1.2 Problemdiskussion

Statistik visar att kvinnor överlag är mindre kriminella än män. Det gäller både svåra och mindre allvarliga brott. Omkring tio procent av alla dem som döms för brott är kvinnor.¹ Med tanke på hur få allvarliga brott som begås av kvinnor är det kanske inte så konstigt att det finns så lite forskning om kvinnors kriminalitet. Men bara för att det är så få kvinnor som begår brott ska man inte glömma bort att det faktiskt finns de kvinnor som är kriminella. Jag tycker det är viktigt att man tar upp en diskussion kring detta ämne.

1.3 Syfte

Mitt syfte med min uppsats är att få en förståelse för kvinnlig kriminalitet med utgångspunkt i textanalys av litteratur som fokuserar på kvinnor och kriminalitet. Jag ämnar använda mig av två böcker *The Female Offender, Girls, women and crime* av Meda Chesney-Lind (1997) och *Women and Crime* av Frances Heidersohn (1985).

---

¹ BRÅ- rapport 1999: 15

1.4 Problemformulering

Jag ska alltså analysera två texter och utifrån dem så lyder min frågeställning:

Hur presenteras kriminella kvinnor och hur förklaras kvinnors kriminalitet i denna litteratur?

I min analys kommer jag att titta på huruvida dessa två texter tar sina olika utgångspunkter i de olika perspektiven och teorierna för att förklara kvinnlig kriminalitet

- biologiska, psykologiska och sociala förklaringar.

Jag kommer också att titta på om det presenteras några skillnader mellan kvinnor, med tanke på deras ålder, klass och etnicitet. Jag kommer även att se om det presenteras några jämförelser mellan män och kvinnor och om skillnader mellan män och kvinnor framhävs.

2 Teori

I mitt teoriavsnitt har jag för avsikt att omnämna tre olika teoretiska perspektiv och deras förklaringar på kvinnlig kriminalitet.

Det finns inte mycket forskning inom området kvinnlig kriminalitet. Den forskning som finns berör ofta bara mannens kriminalitet och i viss litteratur görs det bara en jämförelse mellan manlig och kvinnlig kriminalitet. Det är dock sällan den forskning som redovisas enbart handlar om kvinnans kriminalitet. Det finns teorier som ger förklaringar på kriminalitet som gäller både män och kvinnor. Dessa teorier handlar om avvikelse, stämpling, normalitet etc. och kan tillämpas på kvinnlig kriminalitet. Risken är då att en teori som är baserad i en manlig population och i mäns beteendemönster används för att förklara kvinnors beteende och därmed inte undersöker det som kan tänkas vara det som kännetecknar kvinnors beteenden.

2.1 Svensk forskning om kvinnors kriminalitet

Forskning inom kvinnlig kriminalitet är, trots ett ökat intresse under senare år, fortfarande ett försummat område. Det gäller inte minst i Sverige. Forskningen hade säkerligen vunnit på att studera den halvan av befolkningen som begår minst brott.

Det finns dock en del forskning inom området bl a i antologin *Feminiteter, maskulinitet och kriminalitet, Genusperspektiv inom svensk kriminologi* av (red) Ingrid Lander, Tove Pettersson och Eva Tiby (2003). De tar i början av boken upp feministisk kritik av kriminologi. Den forskning som finns har en fokus på manlig kriminalitet, de menar att det finns en genusblindhet inom kriminologin. De tar upp fyra olika inriktningar inom den feministiska kriminologin: empirisk feminism, kritisk feminism, ståndpunktsfeminism och ”cultural criticism” och presenterar vad de bidragit med och även den kritik som riktats mot en viss inriktning. Den empiriska feminismen har tillfört mycket i förståelsen för den kvinnliga kriminaliteten. Den kritik som har riktats mot den empiriska feminismen är att genus används för att studera kvinnor men att den missar att kriminalitet är genusstyrd även vad det gäller männen. De försatte mannen som norm och utgick ifrån att kvinnan behandlades på liknande sätt som mannen. Kritisk feminism däremot ifrågasatte den manliga normen som styrte forskningen och menade att vi måste sluta fråga oss varför ”folk” begår brott och istället fråga oss varför så många brott begås av män. Ståndpunktsfeministerna menade att kvinnor skulle stå i fokus för forskningen. Med detta menade de att forskaren skulle ta utgångspunkt i kvinnornas situation i samhället, studera kvinnor och skapa analyser

utifrån kvinnornas beteende, Poststrukturalismen (Cultural criticism) försökte att dekonstruera kvinnan och synliggöra olikheter kvinnorna emellan. Deras fokus ligger på texter och mindre på mänskliga beteenden.²

De flesta kapitel i antologin har en empirisk anknytning och jag redovisar innehållet i dessa kapitel för sig, Maria Kasperssons kapitel "Bilder av barnamörderskor från 1500-talet till mellankrigstiden" som är en bearbetning av Kasperssons avhandling om dödligt våld. Hon visar hur synen på barnamörderskor och antalet barnamord påverkades av förändrade förhållanden för kvinnor som födde utomäktenskapliga barn. Yvonne Sandströms kapitel "Öronen skymta fram. Polisen och kvinnorna i Stockholm under 1800-talet" är också en bearbetning av hennes avhandling i Ekonomisk historia. Hon har studerat den så kallade reglementeringens betydelse för konstruktionen av den prostituerade som en offentlig kvinna som kontrollerades av staten. I det följande kapitlet "Skapand och återskapande av prostitution" tar Eva Tiby och Tove Pettersson upp prostitution i dagens kontext. De återgår till en tidigare kartläggning av kännedom om prostitution i Sverige. De diskuterar hur de själva, aktörer som kommer i kontakt med prostitution genom sitt arbete. De tar upp hur lagstiftningen bidrar till att skapa och återskapa en marginaliserande bild av prostitution. Kapitlet som följer "Kvinnor som brottsoffer och lagöverträdare i kriminalpolitiska motioner 1971-2000", är skrivet av Christina Ericsson. Det handlar om på vilket sätt kvinnor förekommer och beskrivs i den kriminalpolitiska diskussionen. Fredrik Marklunds kapitel, "Kvinnor och mäns kriminella karriärer" jämför mäns och kvinnors kriminella karriärer. Marklund visar genom att inte utgå ifrån nivån på brottsligheten att kvinnors och mäns brottslighet inte är så olika utan de karaktäriseras av stora likheter. "Drogbruk och kön" av Alexandra Bogren handlar om diskussioner inom feministisk teori kring kroppens betydelse hur den kan vara relevant för drogforskningsområdet och kriminologin. Det sista kapitlet "Feminismrisk som analyshämmare" av Tove Pettersson., tar upp oron för att en feministisk analys av domstolsmaterial om våldtäkter skulle göra resultaten mindre trovärdiga. Eftersom feministisk forskning i många avseenden betraktas som mindre trovärdig och ideologisk än mer traditionell forskning som tar mannen som sin utgångspunkt.³

---

² Lander Ingrid, Pettersson Tove och Tiby Eva. (red) (2003), *Feminiteter, maskulinitet och kriminalitet, Genusperspektiv inom svensk kriminologi*, Studentlitteratur, Lund. sid. 14f.

³ (red) Lander. I, Pettersson. T, och Tiby E, (2003), sid. 139

BRÅ (brottförebyggande rådet) har utgivit en rapport om kvinnlig brottslighet, underlaget har sammanställts av docenten Marja Walldén. Syftet med rapporten är att framföra ordning i begreppen och få en grund för fortsatt diskussion om fenomenet kvinnlig brottslighet.

Rapporten tar upp tidigare forskning om kvinnlig kriminalitet och redovisar tidigare statistik publicerad av BRÅ.(se även avsnittet Statistik 2.2 i denna uppsats)

Två huvudfrågor tas upp i rapporten: ”Varför begår kvinnor så mycket färre brott än män?” och ”varför ökar kvinnors brottslighet?” Analyserna baseras dels på empiriska data, dels på en genomgång av teorier om orsakerna till dessa fenomen. Den statistiska beskrivningen av kvinnors brottslighet, som ingår i rapporten, är den första övergripande kartläggningen av kvinnors brottslighet i Sverige.

Eftersom det har varit en ökad debatt om att kvinnlig brottslighet har ökat under senare år, ägnas ämnet särskild uppmärksamhet i rapporten.

2.2 Utländsk forskning om kvinnlig kriminalitet

Sociologen Otto Pollack forskade på 1950-talet om kvinnlig kriminalitet. Hans intresse var kvinnors dolda brottslighet. Han jämförde statistik från flera länder och menade att den kvinnliga brottsligheten jämfört med männens var kraftigt undervärderad. Detta baserade han på föreställningen om att kvinnor skyddas delvis därför att så få brott som kvinnor har begått anmäls, färre kvinnliga brott upptäcks och polis och domstolar behandlar kvinnor mildare än män. Pollack menade även att det ligger i kvinnans natur att vara mer manipulativ jämfört med mannen, och att detta är en betydande orsak till att den dolda kvinnliga brottsligheten är så stor. Han använder sig med andra ord av en biologisk förklaringsmodell för att förklara sociala fenomen (något som jag återkommer till senare)⁴

Giddens redogör för en del utländsk forskning om kvinnlig brottslighet, Anne Campbell har undersökt kvinnor i gatugång i New York, bl a ett etniskt blandat ungdomsgång som bestod av kvinnor. Antalet medlemmar var omkring 20 mellan åldern 15-30 år. Hon gjorde en fältstudie och tillbringade omkring ett halvår tillsammans med gänget och inriktade sig främst på gängets ledare. När undersökningen startade var ledaren Connie 30 år. Det gänget sysslade med narkotikaförsäljning och var alltid i strid med andra gäng. Den som ville vara med i gänget var tvungen att visa sig värdig medlem genom slagsmål och öppet våld. Ledaren var

---

⁴ Pollack, Otto. (1953) *Kvinnan som brottsling*. Hugo Gebers förlag, Stockholm. Sid. 35

den som bestämde vilka som fick medlemskap eller ej. Ledaren var alltid beväpnad med både kniv och pistol dygnet runt. Hon sa att hon slogs för att döda, då hon hamnade i slagsmål. I en annan undersökning av Campbell, där hon undersökte flickors delaktighet i slagsmål, visade det sig att i stort sett alla som hon pratade med hade någon gång varit i slagsmål. En majoritet av flickorna tog avstånd från påståendet ”att slagsmål är något som bara pojkar sysslar med”.⁵

Giddens redovisar också resultat av en studie genomförd av Pat Carlen som har samlat in självbiografiskt material från kvinnor i engelska fängelser. I hennes material förekommer det många beskrivningar på våldshandlingar. Där var det även vanligt att de kvinnliga plitarna slog internerna när de enligt deras uppfattning uppförde sig illa. Dessa undersökningar visar att våld inte enbart är en manlig företeelse. Kvinnan är visserligen mindre benägen att vara delaktig i våldsbrott, men det är inte alltid så.⁶

Frances Heidensohn, professor i samhällkunskap i London, har forskat en del inom kvinnlig kriminalitet. Bland annat skrev hon i mitten av 1980- talet boken *Women and crime*, som jag senare kommer att använda i min analys. Hon beskriver, ämnen, källor och teorier som var nya när boken publicerades.. Hon ställer frågor som; Finns det en ny ”kvinnlig brottsling”? Får kvinnor lägre straff än män för samma brott? Behandlas kvinnor bättre i fängelse än män? Varför har manliga kriminologer lagt så lite tid på kvinnlig kriminologi? I sin studie använder hon sig av biografiska, historiska och litterära källor. Hon skriver om kvinnors egna erfarenheter och deras reaktioner till brottslighet.⁷

2.3 Statistik

I BRÅ: s rapport (1999) presenteras kvinnlig brottslighet i Sverige utifrån statistik som har plockats fram från rättsstatistikens serie över personer misstänkta för brott sedan år 1975. Där anges årsvis, för olika brott och kategorier av brott, hur många kvinnor respektive män som efter utredning står kvar som skäligen misstänkta.

Statistiken är bra, men den är ändå bristfällig som underlag för uppskattningar av den faktiska brottsligheten och dess utveckling då det finns vissa mörkertal. Under perioden 1975-1994 var ungefär var sjätte person, som misstänktes för brott, kvinna. Variationen mellan olika brott är dock stor. Medan kvinnor utgör cirka en fjärdedel av dem som misstänks för stöld,

---

⁵ Giddens Anthony, (1998), Sociologi. Studentlitteratur, Lund, sid. 231

⁶ Giddens Anthony, (1998), 232f

⁷ Heidensohn Frances, (1985), *Women and Crime*, The Macmillan press Ltd, London. sid. 1

ärekränkning, bedrägeri och osant intygande utgör de endast en procent av dem som misstänks för sexualbrott. Vad gäller de flesta våldsbrott (misshandel, rån, sexualbrott, våld mot tjänsteman och det närliggande brottet olaga hot) och brott med fordon inblandade (bil- och cykelstöld, trafikbrott), är andelen misstänkta kvinnor liten. Det brott som flest kvinnor begår är butikssnatterier, där kvinnorna utgör mer än en tredjedel av dem som misstänks för brott.

Kvinnoandelen varierar med olika åldersgrupper. Den är högre än genomsnittet i åldersgruppen 15-17 år och i åldrarna över 40 år. Speciellt hög är den i åldersgruppen över 60 år. Detta förklaras till en del av att kvinnor har genomsnittligt högre livslängd än män, men mer av att butikssnatterier är det dominerande kvinnobrottet i dessa åldrar.⁸

Enligt Abbott och Wallace (1998) *Introduktion till sociologi. Feministiska perspektiv* brukar brottsstatistiken innehålla information om ålder, kön, och brottstyp. Ibland kan den innehålla information om etnisk bakgrund och social tillhörighet. Kvinnor är överlag mindre kriminella än män. Det gäller både svåra och mindre allvarliga brott. Omkring tio % av alla som döms för brott är kvinnor. Det finns bara två typer av brott där andelen män är mindre än 90 %. Det är stöld och förfalskning/bedrägeri. Den vanligaste brottrubriceringen för både män och kvinnor är stöld och häleri. När det gäller kvinnor handlar det oftast om snatteri.

Män och kvinnor skiljer sig åt även när det gäller vilket straff de ska få. Kvinnor slipper ofta undan med en varning medan män får oftare böter eller fängelsestraff. Brottsstatistiken har en tendens att variera från år till år. T.ex. i Storbritannien ökade antalet dömda kvinnor från 200 000 år 1977 till ca 275 000 år 1986 för att därefter sjunka till 250 000 år 1993. Om man bortser ifrån enklare former av kriminalitet minskar antalet dömda kvinnor från strax under 70 000 år 1977 till 50 000 år 1986 och under 40 000 år 1993. För männens del visar de första åren en ökning från 360 000 till 385 000. 1993 sjönk det dock till 270 000 brottslingar. Den officiella statistiken visar ingen ökning av kvinnors kriminalitet under de senaste åren.

Det finns dock ett mörkertal med den officiella statistiken, vi får ofta reda på hur många personer som omhändertas och senare döms för brott men vi får aldrig reda på dem som inte omhändertas. I Storbritannien anmäldes nästan fyra miljoner brott med det var bara två miljoner av dem som dömdes för sina brott. Många brott klaras aldrig upp.

Surveyundersökningar kring brottslighet visar att det är många brott som inte anmäls och det är svårt att uppskatta omfattningen av denna brottslighet.⁹

---

⁸BRÅ- rapport 1999: 15, sid.7

⁹ Abbott Pamela & Wallace Claire, (1998), *Introduktion till sociologi. Feministiska perspektiv*, studentlitteratur, Lund, Sid. 263f

2.4 Generella teorier om kriminalitet

Biologiska aspekter: De allra första försöken att förklara kriminalitet och andra former av avvikelse var i grunden biologiska. Paul Broca, en tidig fransk antropolog, hävdade att han kunde se egenheter i de kriminellas huvudformer och hjärnor som skiljde sig från laglydiga människor. De tidiga teorierna som tas upp i rapporten av BRÅ handlar om den Italienske läkaren Cesare Lombroso, och hans teori om brottslighet. Lombroso var verksam på 1800-talet och var på den tiden en framstående läkare. Han har av många kallats kriminologins fader. Han ansåg att det stred mot kvinnans natur att begå brott. Han menade att brottslingar är mer primitiva än andra civiliserade människor. Lombroso försökte genom skullmätningar och undersökningar av andra fysiska attribut påvisa att kvinnliga brottslingar var ofullständigt utvecklade, defekta och i avsaknad av kvinnliga egenskaper etc. Det fanns dock andra forskare som inte höll med Lombroso som ansåg att det fanns kvinnor som begick lika många brott som män.¹⁰

Sökandet efter samband mellan genetiskt arv och kriminalitet fick en förnyad aktualitet genom William Sheldons arbeten under 1940-talet. Han skiljde mellan tre slags kroppsliga konstitutioner och menade att dessa hade ett direkt samband med avvikelse. Han menade att kraftiga personer uppvisade en större risk att bli avvikare än personer med smalare kroppsbyggnad. De personer som menar att kriminalitet har biologiska orsaker har fått utstå en omfattande kritik. Bl a har det framhävts att även om det skulle finnas sådana generella samband mellan kroppstyp och kriminalitet, säger det inget om arvets inverkan. Personer med större kroppsbyggnad som Sheldon förknippade med avvikelse kan förknippas med sociala beteende och t ex att gäng använder sig av slagsmål, ger dess medlemmar, eftersom det ger dem möjlighet att visa upp sin styrka och få hög status för den. En annan kritik som har riktats mot dessa tolkningar är att dessa undersökningar nästan uteslutande har gjorts på interner på fostringsanstalter och ungdomsfängelser. Vissa individer är mer benägna att vara lättretliga och aggressiva, men det finns inget hållbart argument som visar att det är arvet som bestämmer kriminella handlingar.¹¹

Psykologiska aspekter: Psykologiska teorier förknippar i likhet med biologiska teorier kriminalitet med speciella personlighetstyper. Det finns forskare som har menat att det hos en del människor finns en ”amoralisk” eller psykopatisk personlighet. Psykopater är reserverade

---

¹⁰ BRÅ- rapport 1999: 15, sid. 9

¹¹ Giddens, A. (1998) sid. 212f

och känslolösa människor som njuter av våld för deras egen skull. Människor med psykopatiska drag begår ibland våldsbrott, men det finns stora problem med begreppet psykopati. Det är inte självklart att begreppet har något värde överhuvudtaget, det är inte heller givet att personer med de psykopatiska egenskaperna nödvändigtvis är kriminella. Nästan alla undersökningar av personer med psykopatiska drag har varit dömda brottslingar. Det har lett till att egenskaperna har beskrivits på ett negativt sätt. Om vi däremot skulle beskriva samma drag mer positivt skulle personerna framstå bättre. Det finns inga hållbara skäl till att dessa människor skulle ha kriminella drag. De psykologiska teorierna kan endast ge en förklaring på vissa aspekter av kriminalitet. Även om vissa brottslingar skiljer sig från den övriga befolkningen, är det långt ifrån alla brottslingar som gör det. Även om vi bara håller oss till en speciell kategori brott, ex. våldsbrott, är det många faktorer inblandade. En del brott begås i grupper och en del begås av enskilda personer. Det är inte troligt att de personer som begår brott själva har så mycket gemensamt med dem som begår brott i grupp. Det kan mycket väl vara så att om man blir involverad i grupper, där kriminellt beteende är vanligt, påverkas ens attityder och synsätt men det behöver inte betyda att man är kriminell.¹²

Sociologiska aspekter: En av de viktigaste aspekterna av det sociologiska synsättet på kriminalitet är sambandet mellan konformitet och avvikelse i olika sociala sammanhang. Antagandet är här att samhället består av olika subkulturer och ett beteende som är konformt i en grupp kan vara avvikande i en annan. Edwin Sutherland, amerikansk sociolog, kopplade ihop brottslighet med differentiellt umgänge.¹³ Vilket innebär att ett samhälle som rymmer många olika subkulturer tenderar att uppmuntra viss kriminalitet. Personer blir kriminella genom att de umgås med andra personer som har kriminella normer. Sutherland menar att man lär sig kriminellt beteende i primärgrupper med jämnåriga. Teorin går ut på att man lär sig kriminellt beteende på samma sätt som laglydigt och konformt beteende.

Robert Merton kopplar samman kriminalitet med olika typer av avvikande beteende. Han utgick utifrån begreppet anomi, när han utvecklade sin teori om avvikelse. Anomi menade Merton var de krav som ställs på individers beteende när accepterade normer hamnar i konflikt med den sociala verkligheten. Många av dagens samhällen ser materiell framgång som en norm. För att uppnå sådan framgång krävs stor självdisciplin och hårt arbete. Enligt sådana uppfattningar kan vem som helst bara man arbeta tillräckligt hårt uppnå materiell framgång. Så är det dock inte i verkligheten. Alla har inte samma förutsättningar för att göra

---

¹² Giddens, A. (1998) sid. 214

¹³ Giddens, A. (1998) sid. 215

karriär. Merton kopplar avvikelser till ekonomiska orättvisor. Merton utvecklade fem olika tänkbara reaktioner på spänningar mellan socialt grundade värden och de begränsade möjligheterna att uppfylla dessa. *Konformister* accepterar alla samhällets normer även om de inte lyckas att uppfylla alla värdena. *Innovatörer* är de individer som fortsätter att acceptera de traditionella värdena men som tar till olagliga medel för att uppnå dem. *Ritualister* är de individer som är konforma utifrån socialt accepterade normer men som glömt bort vad det stod för från början. Reglerna följs för egen skull men det finns inget mål. *Förnekarna*, eller de som drar sig undan, har övergivit tankarna om konkurrens och förkastar därmed de dominerande värdena och medlen för att uppnå dem. *Revolterna* är de individer som förkastar existerande värden och accepterade vägar för att uppnå dem. De vill istället förändra samhället och dess rådande normer.¹⁴ Forskare inom kriminalitet har använt sig av Sutherlands teori om differentiellt umgänge och Mertons kategorier och utvecklade nya sociologiska teorier om kriminalitet. Richard Cloward och Lloyd Ohlin studerade kriminella pojkgäng och menade att sådana gäng uppstod i subkulturer där chanserna för att lyckas med legitima medel är små. Cloward och Ohlin arbete lägger en stor vikt på sambandet mellan konformitet och avvikelse. En bristande möjlighet att lyckas utifrån det omgivande samhällets värden anger de är den huvudsakliga skillnaden mellan dem som engagerar sig i kriminella handlingar och dem som inte gör det.¹⁵

En annan viktig sociologisk teori bidrar till en vidare förståelse av kriminalitet och som Giddens tar upp är stämplingsteorin, som bidrar till en förståelse av kriminalitet. Här tolkas inte avvikelse som egenskaper utan som ett samspel mellan avvikare och icke-avvikare. Stämplingsteorin vill ta reda på varför en viss människa förses med en avvikande etikett eller stämpel. De som står för lag och ordning eller de som har tillräckligt med makt, för att bestämma för andra vilken moral de ska följa, utgör en av de viktigaste stämplingskällorna. De etiketter som sätts på olika kategorier av avvikelser är således uttryck för samhällets maktstruktur. Nästan uteslutande definieras olika avvikelser av de välbärgade för de fattiga, av män för kvinnor och av etniska majoriteter för minoriteterna. T ex i välbärgade områden när barn hittar på olika saker som ”palla” äpplen slå sönder fönster eller skolka från skolan uppfattas det av föräldrar och lärare som förhållandevis oskyldiga upptåg som hör till uppväxten. Men i fattigare områden kan det lätt tolkas som yttre tecken på kriminalitet eller ungdomsbrottslighet. När ett barn väl har blivit stämplat som avvikare är barnet även stämplat som kriminell och kommer att behandlas därefter. Något som i sin tur kan leda till

---

¹⁴ Giddens, A. (1998) sid. 216

¹⁵ Giddens, A. (1998) sid. 217

att personen faller in i det som förväntas av honom/henne och fortsätter på en kriminell bana. Edwin Lemert kallar de första fallen av kriminalitet för primär avvikelse. En sekundär avvikelse uppstår när personen börjar acceptera stämplingen, när "kriminell" stämmer in på honom eller henne.

Stämplingsteorin är viktig eftersom den utgår ifrån att ingen handling i sig är kriminell utan definitionen av kriminell skapas av dem som har makten i samhället via lagar och deras förklaring av polis och domstolar. Den kritik som finns mot stämplingsteorin anser att teorins betoning på stämplingens aktiva karaktär medför att det finns en risk för att det skeende som leder till vissa handlingar definieras som avvikande hamnar i bakgrunden. Stämplingen är uppenbarligen inte helt och hållet slumpmässig, skillnader i uppfostran, attityder och möjligheter påverkar i vilken utsträckning människor utvecklar ett beteende som riskerar att klassa dem som avvikare. Det är inte heller riktigt klart om stämplingen verkligen medför en ökning av det avvikande beteendet eller inte.¹⁶

Sociologer definierar ofta kriminalitet som en social avvikelse från gällande normer, en avvikelse, som är "oacceptabel" för samhället, och som därför förkastas av samhällets sanktioner. Denna definition är inte baserad på lagar. Social avvikelse, refererar till människor som vid en viss tidpunkt och i ett visst samhälle står utanför den rådande normaliteten. Normalitetsbegreppet ges olika innehåll i olika samhällen. Det är även viktigt att påpeka att det finns ingen människa som följer alla samhällets regler, och det finns heller ingen som bryter mot alla. Giddens definierar avvikelse genom en person som inte följer en viss norm som är accepterat av en viss grupp. Det finns inget samhälle som kan delas upp i dels sådana som följer normerna, dels dem som avviker från dem. De flesta har någon gång överskridit allmänt accepterade regler för beteendet. T.ex. de flesta har snattat eller stulit saker, även om det bara rör sig om tejp som man tagit från arbetet för att använda privat. Avvikelse handlar inte enbart om individuellt beteende utan även hur grupper beter sig. T ex sekter har sina egna lagar och sin egen uppfattning om avvikande beteende. Dessa grupper kallas avvikande subkultur.¹⁷

Giddens menar att människor följer samhällets regler och normer eftersom vi via socialisation blivit vana att följa dem. Alla sociala normer återföljs av sanktioner som gynnar konformitet och hindrar avvikelse. En sanktion omfattar reaktioner från andra

---

¹⁶ Giddens, A. (1998) sid 219

¹⁷ Giddens, A. (1998) sid. 209f

människor på hur en individ eller grupp beter sig som syftar till att en given norm efterlevs. Sanktioner kan både vara positiva och negativa. De kan innebära belöning för att vara konform eller straff för beteende som inte överensstämmer med normerna. Sanktioner kan vara informella eller formella. En formell sanktion innebär att det finns en grupp människor eller organisation som har till uppgift att se till att en bestämd uppsättning normer efterlevs. De viktigaste formella sanktionerna är de system av bestraffningar som domstolar och fängelse står för. Informella sanktioner innebär spontana reaktioner på bristande konformitet.¹⁸

2.5 Teorier där könsaspekten berörs

Antologin *Feminiteter, maskuliniteter och kriminalitet, Genusperspektiv inom svensk kriminologi* redigerad av Ingrid Lander, Tove Pettersson och Eva Tiby (2003) beskriver en del teoretiska perspektiv om kvinnlig kriminalitet som jag anser är intressanta för min uppsats och berör viktiga utgångspunkter inom svenska teorier om kvinnlig kriminalitet. Antologin börjar med Ingrid Landers kapitel "Genus, normalitet och avvikelse Med kroppen som utgångspunkt." Hon använder sig av en socialkonstruktivistisk syn på kön och avvikelse, det vill säga kategorierna "man" och "kvinna", "normalitet" och "avvikelse". Hon beskriver ur ett genusteoretiskt perspektiv grunderna för hur kön skapas och återskapas utifrån begreppen kropp, genus och sexualitet. Därefter appliceras detta perspektiv på konstruktionen av "den avvikande kvinnan". I kapitlet därefter "Sexuella eller sexistiska trakasserier?" tar Jenny Karlsson upp sexuella trakasserier om mellan män. Hon diskuterar hur trakasserier mellan män och mellan pojkar kan tolkas som ett upprätthållande och förstärkande heteronormativiteten. Karlsson visar att sexuella, eller sexistiska, trakasserier är något som berör fler än bara kvinnor/flickor. Vanja Lundgren, Lotta Pettersson och Eva Tiby tar i sitt kapitel "Gäst hos verkligheten, eller skapare av den?" upp frågor om maskulinitet och hur maskulinitet skulle kunna operationaliseras och empiriskt studeras. Deras diskussion bygger på tre besök i manliga miljöer. Kapitlet därefter "Forskare eller 'Babe'?" som Monica Skrinjar skrivit handlar om betydelsen av genus i intervjusituationer. Tove Petterssons kapitel *Våld som iscensättning av femininitet* behandlar frågan om kvinnors våldshandlingar utifrån en genusteoretisk utgångspunkt. Hon ställer frågan: "Om nu våld är så starkt

---

¹⁸ Giddens, A. (1998) sid. 211

associerat med maskulinitet, hur ska då flickors och kvinnors våld förstås och tolkas?”¹⁹

Pamela Abbott och Claire Wallace menar att kriminellt beteende är en följd av de sociala betingelser förövaren lever under eller av det han eller hon har upplevt tidigare i livet. De två vanligaste förklaringarna är de som lägger orsaken till familjen och individens uppfostran och de som betraktar en ”dålig” social miljö som den omedelbara orsaken. Till exempel misshandel brukar förklaras genom att förövaren har blivit misshandlad själv. Barnmisshandel kan ibland förklaras genom familjens bostadsstandard och ekonomiska situation.²⁰ Abbott och Wallace anser att en av anledningarna till att kvinnlig kriminalitet har haft en så liten roll inom sociologin beror på att kvinnor uppvisar en anmärkningsvärt låg grad av kriminalitet. Om man undantar prostituerade och snattare, är kvinnliga brottslingar undantag och extrema avvikare både när det gäller lagen och kvinnligheten (accepterat kvinnligt beteende). Huvudorsaken till detta är förmodligen att det är så få kvinnor som döms för brott i jämförelse med män, men det har även med att göra med vilka typer av beteenden som anses acceptabla för män och kvinnor.²¹

Abbott och Wallace beskriver olika feministiska teorier, utvecklade av olika forskare, om kriminalitet som är viktiga att belysa i en vidare analys av kvinnlig kriminalitet. Feminister har menat att det krävs ett paradigmskifte för att socialt kön ska bli betraktat som en viktig variabel när det gäller att förklara varför vissa kvinnor blir brottslingar. Brott och avvikelse är faktorer som är beroende av både tid och rum. Om ett beteende ska klassas som avvikande är beroende av både sammanhanget och den individ det gäller. Enligt Abbott och Wallace har man uppmärksammat fyra olika egenskaper hos kvinnliga brottslingar. Kvinnor som är inblandade i egenskapsbrott anser göra detta på grund av ekonomiska faktorer. Kvinnor begår alla typer av brott. Kvinnan vill inte bli stämplad som brottsling. Vissa teorier som har förklarat manlig kriminalitet kan även användas för att förklara kvinnlig kriminalitet anser Abbott och Wallace. Kvinnor är avvikare på två olika sätt. De bryter mot lagen och de bryter mot förväntningarna på hur kvinnor ska bete sig. Feminister anser att det krävs teorier som förklarar både manlig och kvinnlig kriminalitet.

---

¹⁹ (red) Lander, I. Pettersson, T. och Tiby, E. (2003), sid. 139

²⁰ Abbott, P. & Wallace C, (1998) sid. 261

²¹ Abbott, P. & Wallace C, (1998) sid. 263

Desorganisation innebär att alla inte kan uppnå de mål som samhället ställer på ekonomisk framgång med hjälp av legitima medel. Arbetarklassungdomar har blivit uppmanade att anamma ekonomiska och materiella mål samhället har godkänt. Men dessa medel för att uppnå målen är inte tillgängliga för dem. En reaktion på detta blir att de ungdomar som ligger i riskzonen utvecklar en alternativ auktoritet - det avvikande gänget. Att kvinnor upplever ojämlikhet i högre grad än män skulle kunna vara en tänkbar anledning till kvinnlig kriminalitet enligt desorganisations teori. Det finns dock problem förknippade med denna teori. Den utgår ifrån att alla i samhället generellt sätt är överens om målen och sätt att uppnå dem och att brott överlag begås av arbetarklass män och kvinnor. Utifrån kritiken mot teorin om att det bara i huvudsak är arbetarklassmän som begår brott utvecklades teorin om *differentiellt umgänge*. Sutherland som utvecklade teorin menade att den officiella statistiken gav en icke-representativ bild av medelklassbrottslingarna. Han menar att kriminellt beteende inte var en följd av fattigdom eller otillräcklig fostran utan att det föranleddes av de personer man umgicks med. Beteendemönster, värderingar och försvar för sina handlingar fick man av de personer som var likställda. Detta ansåg han gälla både män och kvinnor. Denna teori brister enligt Abbot och Wallace när man ska förklara varför bröder och inte systrar blev kriminella, och varför den kriminella mannens hustru inte blev kriminell.²² Abbott och Wallace fortsätter att beskriva feministiska teorier, de tar upp *Kritisk (och marxistisk) kriminologi*. Den försöker förklara grundvalarna för sociala orättvisor och den ojämna maktfördelningen i det kapitalistiska samhället. De har undersökt brottslighetens klassdimensioner. Det är dock svårt att få kvinnor att tillämpas på den här teorin då kvinnor är förhållandevis maktlösa i det kapitalistiska samhället. Många anser att man måste revidera teorin så att man får med både klasstillhörighet och könstillhörighet som viktiga faktorer när man undersöker kriminalitet.²³ *Stämplingsteorin* är viktig när man ska förstå kvinnors kriminalitet. Därigenom kan man få ett perspektiv på den skevhet som finns i rättssystemet. Stämplingsteorin utvecklades under 1960-talet som en reaktion på den positivistiska kriminologin. Man menade att brottslighet hade många orsaker, och att avvikelse teorierna skulle inriktas på ett studium av samhällets reaktioner på brott och brottslingar och hur stämplingen av en person bidrog till en förändrad jaguppfattning.

---

²²Abbott, P. & Wallace C., (1998) sid. 269f

²³ Abbott, P. & Wallace C. (1998) sid. 270

Stämplingsteoretikerna har kritiserats för att de har negligerat kvinnors avvikelse och brottslighet. *Social kontrollteori* anser att istället för att lägga vikten på varför vissa kvinnor begår brott borde man istället koncentrera sig på varför så många kvinnor inte är kriminella. Social kontroll teorin utgår ifrån att kvinnan är kontrollerad på olika sätt inom familjen och i samhället generellt. I och med att kvinnor kontrolleras i såväl privat sfär som offentlig blir de mer konforma än män och det leder till lägre brottslighet. De *radikala feministerna* har mer koncentrerat sig på att analysera de brott som kvinnor är offer för än de som kvinnor begår. Då mest våldtäkt, hustrumisshandel och pornografi. Den beskrivning och analys en radikal feminist gör av kvinnlig kriminalitet lägger också tyngden på patriarkiska förhållanden, kvinnans exploatering och hennes underordnade position.²⁴

Arbeten om kvinnor och kriminalitet är mycket akademiska i sin inriktning. Man försöker införliva kvinnan i de olika teorierna som i grunden är utvecklade för manlig brottslighet eller omformulera sociologiska perspektiv på brottslighet så att de passar in på både varför så få kvinnor begår brott och varför de kvinnor som bryter mot lagen gör det.

---

²⁴ Abbott, P. & Wallace C. (1998) sid. 274ff

3 Metod

I metodavsnittet kommer jag att redogöra för vilket metod jag har använt mig av och hur undersökningen rent praktiskt har genomförts. Metodavsnittet avser även att ge läsaren en övergripande förståelse för studien. Det ska även ge läsaren en möjlighet att kontrollera det resultat studien presenterar.

3.1 Forskningsprocessen

Med en ansats i en uppsats menas framställningen om vilken utformning som använts. En ansats kan ha flera olika dimensioner och man måste ta ställning till vilken metod som skall bearbetas för införskaffandet av själva kunskapen. Det rör begrepp såsom val av induktiv eller deduktiv metod, om studien skall gå på djupet i enstaka, specifika, fall, grunda sig på ett tvärsnitt över många fall, eller om den ska granska en progress, en utveckling, över tiden. Här skall man också avgöra om studien bäst lämpar sig för en kvalitativ- eller en kvantitativ karaktär.

Man talar vanligtvis om två viktiga metodansatser den induktiva och den hypotetiskdeduktiva metoden. Den induktiva metoden bygger på upptäckande och kännetecknas av att forskaren försöker dra slutsatser utifrån empiriska fakta. De empiriska data leder till en slutsats som gör anspråk på att vara generellt giltig. Utifrån denna generalisering formulerar forskaren sedan en teori. Om man under sin undersökning bortser att beröra tidigare empirisk vedertagen teori så kommer forskaren ändå att ha en förförståelse dvs. inneha idéer och föreställningar som kommer att färga de teorier som utvecklas. En hypotetisk-deduktiv forskning tar sin utgångspunkt i en teori ur vilken man sedan härleder hypoteser som därefter styr forskningsprocessen. Vid induktiv forskning är det istället observationer och analyser av fenomen som leder fram till hypoteser och eventuellt nya teorier.²⁵

3.2 Uppsatsens utformning

Denna uppsats bygger på en analys av två böcker. Därför finns det inte några empiriska efterforskningar på fältet. Jag har inte använt mig av kvalitativ data i form av observationer, situationer, händelser där jag själv studerat någon organisation, institution eller samhälle att

---

²⁵Patel, Runa och Davidson, Bo. (1994) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Studentlitteratur, Lund. sid. 52f

bortfalla. Undersökningen kommer att grundas på textanalys, i form utav litteratur om kvinnlig brottslighet. När man använder sig av enbart skrivna källor är det viktigt att man har valt relevanta texter.

Textanalys är en accepterad analysmetod enligt Silverman. Silverman tar upp olika metoder för att göra textanalyser. En metod att använda sig av när man gör en textanalys är att göra en innehållsanalys. Det innebär att etablera kategorier i en text för att se hur ofta de olika kategorierna förekommer i en viss text. Innehållsanalys lägger stor vikt på reliabilitet och validitet. Ett annat tillvägagångssätt är etnografi, vetenskap om olika grupper eller samhällens sociala och kulturella levnadssätt. Etnografer söker förståelse i texter. Etnografisk data grundas ofta på analyser av vad människor säger och gör.

Semiotik, är ett social konstruktivistiskt sätt att studera tecken (signs) på och har som utgångspunkt, Saussures tankar om språket som ett system av tecken.²⁶

3.3 Datakällor och tillförlitlighet

I och med att jag gör en analys av två texter med utgångspunkt i tidigare teorier om kriminalitet blir det extra viktigt att veta var mitt material kommer ifrån, i vilket syfte det producerats, av vem och till vem studien är gjord, vilka metoder som använts och vilka teorier som presenterats osv. eftersom hela mitt teoretiska omfång och min påföljande analys kommer att ha sin grund i just dessa två källor.

En källa förmedlar ett budskap. Man kan skilja mellan normativa och kognitiva källor enligt Holme och Solvang. Normativa källor är värderande t ex. offentlig statistik, och kognitiva källor t ex. lagar och förordningar, är berättande. Ofta är källorna en blandning av både normativ och kognitiv form. Det vi kan läsa ut av en källa beror på vilken källa vi använder oss av. Det finns konfidentiella och offentliga källor beroende av vilken målgrupp litteraturen riktar sig till. Olika frågeställningar och olika uttryckssätt ter sig olika beroende på vem litteraturen riktar sig till. Källorna har också olika karaktärer beroende på vilken relation som finns mellan upphovet och till källan och dess mottagare. Denna situation har en mer eller mindre personlig eller institutionell prägel. I det första fallet talar källans upphovsman i egen sak till människor som han eller hon har en förhållandevis nära relation till. Det präglar

---

²⁶ David Silverman, (1993), *Interpreting Qualitative Data. Methods for analysing talk, text and interaction*, Sage publications, London. sid. 59f

givetvis texten. I andra fall finns det inget sådant förhållande. En sådan institutionell rollrelation är snävare och mer begränsad, den är präglad av avstånd och styrd av formella regler. Innehållet har en tydligare saklig avgränsning och ett formellare språkbruk.²⁷

Mina källor i denna undersökning kommer att vara en blandning av både normativa och kognitiva källor. Jag använder mig av statistik såväl som regler och teorier. Mina källor är av offentlig prägel då författarna inte har skrivit texterna till personer de har någon relation till. Texterna har en saklig avgränsning och ett formellt språk.

I all vetenskaplig undersökning är det viktigt att den information som samlats in verkligen är tillförlitlig och relevant. Reliabilitet, eller tillförlitlighet, är ett mått på i vilken utsträckning ett instrument eller ett tillvägagångssätt ger samma resultat vid olika tillfällen (förutsatt att omständigheterna är desamma). Reliabiliteten bestäms av hur mätningarna har utförts och hur noggrann forskaren är vid bearbetningen av informationen. Validiteten är ett betydligt mer komplicerat begrepp. Denna kan beskrivas som en viss fråga verkligen mäter eller beskriver det som man vill att den ska mäta eller beskriva. För att validiteten ska kunna vara hög så måste även reliabiliteten vara det, dock, en hög reliabilitet behöver inte innebära att validiteten också är hög. Detta eftersom man kanske mäter någonting på ett ”bra” sätt men det som mäts är inte det som man ursprungligen avsett att mäta. Om man kan utläsa ett liknande resultat, från teorier tagna från olika källor, så bör också tillförlitligheten att mätningarna är korrekt gjorda öka då olika mätningar av likartat slag på likartat objekt i slutändan skall ge samma värden. Man kan säga att reliabilitet handlar om att man skall kunna lita på de mätresultat som man får. Man måste kunna bortse från eventuella mätfel och anta att det går att lita på resultaten och att validitet handlar om att man verkligen har undersökt det som man hade tänkt sig och inte något annat. För att kunna få ett resultat med en hög validitet så måste informationen ha en hög reliabilitet.²⁸

---

²⁷ Holme Idar Magne & Solvang Bernt Krohn, (1997) *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur, Lund. Sid 126ff

²⁸ Holme, I. & Solvang, B. (1997) sid. 163-168

3.4 Kritik till val av metod och källor.

Jag har valt att göra en kvalitativ undersökning, då jag anser att det lämpar sig bäst till mitt val av ämne, kvinnlig kriminalitet. Som jag har nämnt innan finns det inte mycket forskning som handlar om kvinnlig kriminalitet och jag har även nämnt att det inte finns mycket forskning som använder sig av ett genusperspektiv. Jag har valt att analysera böcker som fokuserar på kvinnlig kriminalitet och som även använder sig av ett genusperspektiv. I och med att jag bara använder mig av skrivna texter går vissa relevanta erfarenheter till spillo. De kvinnliga brottslingarna kunde ha berättat deras egen historia och jag hade kanske fått en djupare förståelse för varför de begår de brott de gör utifrån deras egna beskrivningar. Även om det finns ett empiriskt material i de böcker jag valt att studera så är redovisningen begränsat genom det som böckernas författare har valt att redovisa.

Jag anser ändå att mina källor är välvalda och relevanta för min problemställning. Därför att böckerna beskriver övergripande kvinnlig kriminalitet. De tar upp de viktigaste perspektiven om kvinnlig kriminalitet. Jag anser att de har en för min problemformulering relevanta empiriska data.

En litteratursökning som jag gjorde visade att det inte finns mycket ny litteratur som tar upp just kvinnlig kriminalitet. Det hade dock varit mycket intressant att få ta del av en nyare och kanske mer relevant forskning. Tiderna har förändrats och nya normer har gjort sig gällande i många samhällen.

Heidensohns bok är skriven på 80-talet vilket gör den lite gammal. Jag tyckte ändå att den tillförde min analys ett visst djup därför att det ger mig en historisk anblick på forskning och teorier om kvinnlig kriminalitet. Det har hänt mycket sen *Women and crime* skrevs bl a så har det utvecklats fler teorier om just kvinnlig kriminalitet. T ex de feministiska teorierna som Abbott och Wallace beskriver. Heidensohn presenterar intervjuer med kvinnliga brottslingar något som ger information om hur kvinnliga brottslingar känner sig och i viss mån hur de tolkar sina beteenden. Hon beskriver dessutom rättssystemet i Storbritannien på 80-talet och där genus spelar roll på så sätt att kvinnor ofta blir mildare behandlade än män. Utöver de begränsningar som jag redan nämnde ovan är det viktigt att man inte glömmer att boken är skriven på 80-talet för det är mycket som har förändrats på 20 år. Heidensohn nämner dock inte några skillnader beroende på etnicitet och klass, vilket är väldigt viktiga aspekter att beröra. Dessa har stor betydelse vilka förutsättningar man har i livet.

4 Analys

Min analys bygger på böckerna *Women and Crime* av Frances Heidensohn (1985) och *The female offender. Girls, Women, and crime* av Meda Chesney-Lind (1997). Jag ämnar göra en innehållsanalys, där jag fokuserar på böckernas tolkningar av kvinnlig kriminalitet.

4.1 Presentation av böckerna

Frances Heidensohn skrev sin bok, *Women and Crime* (1985) därför att hon ansåg att det inte fanns någon övergripande litteratur som täcker kvinnlig kriminalitet. Hon tar upp, på den tiden nya ämnen, källor och teorier. I sin bok använder hon sig av biografiska, historiska och litterära källor. Hon presenterar kvinnors egna erfarenheter av och deras reaktioner på brottslighet. Med dessa källor som utgångspunkt presenterar hon på den tiden nya mönster av kvinnlig kriminalitet. Hon tar upp huvudfrågor om kvinnlig kriminalitet utifrån samhällets och kvinnors egen syn på kriminalitet.²⁹ Heidensohn beskriver hur kvinnor behandlas i lagen, i rätten och av polisen. Vidare ger hon en beskrivning av kvinnofängelser på 1980-talet och hur kvinnor behandlas där.

När Heidensohn beskriver teorier om kvinnlig kriminalitet tar hon bl a upp Lombroso och Pollak. Som bägge hade biologiska förklaringar på den kvinnliga brottsligheten. Hon nämner även Ferrero, som var Lombrosos svärson, de skrev ett av Lombrosos senaste verk tillsammans. Senare nämner hon även W. I. Thomas som var influerad av Lombroso och Ferrero. Även han ansåg att kriminalitet var något biologiskt. Hon tar upp olika undersökningar som har gjorts på kvinnlig kriminalitet. En av de första som gjordes, handlade om gängbildning och beteende i gäng. Undersökningen utfördes av Thrasher på 1960-talet som såg på gängen som en normal social institution, vilket var ovanligt. Detta ledde till nya resultat och nya idéer. Heidensohn nämner en rad olika kvinnor som kritiserar den dåtida kriminologin och sociologin. Klein kritiserar de tidiga forskarna som ansåg att kriminalitet var biologiskt. Hon menar att Lombroso och hans anhängare såg kvinnor som passiva både psykiskt och emotionellt. Millman tog även hon upp kritik. Hon ansåg att kvinnor blivit ignorerade i sociologisk litteratur och i de olika teorierna om kriminalitet. Den första analysen om feministisk kritik skrevs av Carol Smart (1977). Feministisk kritik och nya direktiv inom forskningen om kvinnlig kriminalitet var huvudteman i boken. En annan bok som var viktig

---

²⁹ Heidensohn, F. (1985), sid. 1

för den feministiska kriminologin var *Women, crime and society* av E. B. Leonard. Hon applicerade olika teorier som stämplingsteorin, anomi, differentiellt umgänge, brottsliga subkulturer och kritisk kriminologi på kvinnor.

Meda Chesney-Linds bok, *The female offender. Girls, Women, and crime* (1997) tar upp olika teorier om orsaker till kvinnlig kriminalitet på ett generellt plan. Hon menar att man inte längre kan ignorera den kvinnliga brottsligheten då den ständigt ökar. Hon diskuterar viktiga frågor kring unga kvinnor och menar att de länge har exkluderats från studiet av kvinnlig brottslighet. Hon påpekar också att det är viktigt att inte se på kriminella som ”icke normala” människor och menar att de är helt vanliga personer som bara har hamnat fel i livet. Alla människor har olika förutsättningar för att överleva i dagens samhälle beroende på kön, etnicitet och klasstillhörighet.³⁰ Chesney-Lind beskriver också flickors beteende i olika gäng. Hon ger en beskrivning av hur unga flickor behandlas i USA:s rättssystem. Hon tar även upp olika trender inom kvinnobrottsligheten och förklaringar till dem. Chesney-Lind beskriver tidigare forskning som har gjorts. De tidiga undersökningar som gjordes handlade uteslutande om män och olika gäng. Alan Cohens bok *The delinquent is a rouge male* skrevs 1955 och Travis Hirschi skrev boken *The causes of delinquency* vilka båda handlade om mäns brottslighet.³¹

Chesney-Lind nämner en rad olika forskare som har gjort undersökningar under mitten av 1900-talet och alla handlar uteslutande om män eller pojkars kriminalitet. Kvinnor nämns endast i förbifarten. Chesney-Linds bok tar inte upp lika mycket teorier som Heidensohn. Hon koncentrerar sig mer på unga kvinnors kriminalitet. Och beskriver deras olika brottslighetstyper, t ex flickor i olika gäng, droger och våld osv. Hon beskriver hur media påverkar flickor och olika trender i flickors kriminalitet. Hon tar även upp kvalitativa studier som gjorts på flickgäng, som är väldigt intressanta, då de inte ger en korrekt bild av flickor i gäng eftersom många av dem bara tillhör ett gäng som flickvän eller någons lilla syster. De tillhör endast gängets subgrupper. Här försöker Chesney-Lind förklara att det finns en osäkerhet hos flickor som gör att de söker konformitet i en grupp. Det kan lätt leda till att det kriminella beteendet som kanske finns inom gänget blir en självklar norm. Chesney-Lind tar precis som Heidensohn upp rättssystemet och kvinnor i fängelse. De skillnader som finns mellan män och kvinnor, hur olika de behandlas osv. Chesney-Lind beskriver genomgripande

---

³⁰ Chesney-Lind, Meda,, (1997), *The female offender. Girls, Women, and crime*. SAGE Publications, London. sid. 2-9

³¹ Chesney-Lind, M. (1997) sid. 17

i sin bok skillnader mellan etnicitet och klass. Hon nämner hela tiden att det är viktigt att man är medveten om att alla har olika förutsättningar beroende på vilket kön, etnicitet och klass man tillhör.

4.2 Böckernas beskrivning av kvinnliga brottslingar

Heidensohn menar att de få kvinnor som begår brott, har valt att leva som avvikare. De lever inte upp till rollen som ordentlig hustru och moder. Den rollen har vuxit fram ur samhällets regler och normer. De flesta kvinnor bestämmer inte själva vad som är ”normalt” beteende. De normer som de ska leva efter, offentligt och privat, bestäms av män.³²

Heidensohn menar att kvinnor är utsatta för kontroll men i sin tur kontrollerar de även andra. Viktiga platser där kvinnans kontroll är dominant är innanför hemmets väggar, inom bostadsområdet och inom kvinnodominerande yrken som sjukvård och barnpassning etc. hon pekar på detta förhållande och kopplar det till möjligheten och tillfället att begå brott. Jämfört med andra sociala situationer är det varken lätt att begå eller planera brott i den miljö som kvinnan har kontroll, oavsett om det gäller hemmet eller arbetet. Hon kopplar således här sitt resonemang om kontrollteori till ett deltagande perspektiv för att påvisa att möjligheten att begå brott också har betydelse. Slutligen vänder hon på resonemanget och tar upp den kontroll, och framförallt den informella dolda kontroll som kvinnan står under. I hemmet, ute bland allmänheten och på jobbet utsätts kvinnan för en kontroll som inte mannen utsätts för.³³

Chesney-Lind beskriver kvinnliga brottslingar som aktörer i samhället. Vilka val flickor och kvinnor gör beror på deras tidigare erfarenheter och hur deras tidigare liv har sett ut. Det är samhället som bestämmer vilka normer som kvinnor ska leva efter. Det är viktigt att ta hänsyn till att flickor inte har samma förutsättningar som pojkar har. Flickor och pojkar behandlas annorlunda. Text när färgade flickor växer upp har de inte samma förutsättningar som vita flickor. De behandlas också annorlunda av samhället. Chesney-Lind diskuterar flickors våld och flickors gängmedlemskap. Hon försöker ge en förklaring till hur kön, etnicitet och klasstillhörighet påverkar flickors val i livet, val som samhället ofta kriminaliserat.³⁴

---

³² Heidensohn, F. (1985), sid.196

³³ Heidensohn, F. (1985), sid. 163-170

³⁴ Chesney-Lind, M. (1997) sid. 23

Alla flickor som begår brott har dock inte vuxit upp i fattiga områden. Det är vanligt att kvinnor som har blivit sexuellt utnyttjade eller misshandlade som barn, begår brott senare i livet.

4.3 Böckernas analys av kvinnlig kriminalitet

Heidensohn ger en förklaring av kvinnlig kriminalitet genom att ta upp sociala teorier. Hon menar att sociala teorier har en central roll i den sociala verkligheten. Teorierna är viktiga därför att de ger riktiga och sammanhängande förklaringar av sociala händelser. Hon delar upp teorierna som relaterar till kvinnlig kriminalitet i traditionell, modern, feministisk och kontroll teori.³⁵ När Heidensohn presenterar den traditionella kriminologin presenterar hon tidiga forskare som har utvecklat teorier om kriminalitet. De hade allihop en väldigt stereotypisk syn på kriminalitet, de ansåg att kvinnan hade anlag till att vårda och ta hand om hemmet. De kriminella kvinnorna ansåg de inte ”normala”, utan att de hade någon defekt gen som gjorde att de hade ett avvikande beteende.³⁶

Heidensohn beskriver vidare den moderna teorin om kriminalitet. Hon anser att det är viktigt att förklara för läsaren att de teorier som finns är oftast utvecklade för män. Det finns inga specifika teorier om kvinnlig kriminalitet. Hon vill även påpeka att det är viktigt att veta att alla de tidiga forskarna som hon nämnt innan ansåg att de kriminella kvinnor som fanns på den tiden var ”onormala”. De fick senare mycket kritik av olika forskare.

Heidensohn nämner Sutherland, hur han såg på kriminellt beteende som inlärt beteende. Hon beskriver Robert Mertons anomiteori och olika forskare som gjort undersökningar om avvikande beteende. Hon nämner olika teorier som generellt inte berör kvinnlig avvikelse.

Det bevisar enligt Heidensohn att teorierna ledde till en exklusion av kvinnor som ett centralt tema. När kvinnlig avvikelse diskuteras är det oftast endast genom prostitution. På 1970-talet utvecklades feministisk kriminologi som en kritik mot den alltför mansdominerade kriminologin. Kritiken innebar att det borde finnas mer forskning om och med kvinnor. Heidensohn anser att forskningen om kvinnlig kriminalitet har blivit bättre men att den fortfarande behöver mer uppmärksamhet.³⁷

Heidensohn anser att avvikande beteende, hur det presenteras i media osv. är en orsak till kriminalitet. Hon menar att det finns en stor skillnad mellan hur pojkar och flickor presenteras i media när de har begått kriminella handlingar. Det har en stor påverkan på kvinnligt

---

³⁵ Heidensohn , F. (1985), sid. 110f

³⁶ Heidensohn , F. (1985), sid. 121f

³⁷ Heidensohn , F. (1985), sid. 145-150

beteende. Kvinnor presenteras ofta som offer och mindre skyldiga än män vilket kan leda till stereotypiskt tänkande.³⁸

Även Chesney-Lind ger en förklaring till kvinnlig kriminalitet genom olika teorier. Hon menar att de teorier som finns om mäns kriminalitet kan appliceras på kvinnlig kriminalitet. Hon beskriver gamla och nya teorier som hon anser vara relevanta för kvinnlig kriminalitet. Chesney-Lind anser att det behövs en teori som tar hänsyn till kön, flickors problem och deras officiella brottslighet. Den modellen ger en insikt av traditionella brottslighetsteorier som tar hänsyn till kön och social kontroll.³⁹

Även Chesney-Lind presenterar Mertons anomiteori, och menar att hans teori hade en stor påverkan på forskning om kriminalitet. Hon tar upp Sutherlands teori om hur kriminellt beteende är inlärt beteende i olika grupper. Hans verk om differentiellt umgänge var också grundat på manliga kriminella.⁴⁰

Chesney-Lind anser att när man ska försöka konstruera en feministisk teori av kvinnlig kriminalitet är det viktigt att man tar hänsyn till kvinnor och flickors livssituation. Om det misslyckas att beskriva existerande empiriska fakta om flickors beteende kan det lätt leda till stereotypiskt tänkande. Ett exempel på en sådan misslyckad teoribildning är att olika kvinnorörelser ledde till högre brottslighet.⁴¹

4.4 Böckernas analys av biologiska/psykologiska och sociologiska perspektiv

Biologiskt: Ingen av författarna presenterar något biologiskt perspektiv i deras analyser av kvinnlig kriminalitet. Heidensohn nämner dock när hon beskriver tidiga teorier om kvinnlig kriminalitet i sitt teoriavsnitt, de tidiga biologiska teorier som något förlegat och gammalt. Chesney-Lind presenterar inte några biologiska analyser och teorier alls.

Psykologiskt: Ingen av böckerna tar direkt upp någon psykologisk analys. Som jag nämnt tidigare i teoridelen kan de psykologiska teorierna enligt de flesta sociologer bara förklara vissa aspekter inom kriminalitet. Heidensohn beskriver endast kvinnor som har begått olika brott där vissa av dem uppvisar ett psykopatiskt beteende.

---

³⁸ Heidensohn, F. (1985), sid. 85f

³⁹ Chesney-Lind, M. (1997) sid. 16

⁴⁰ Chesney-Lind, M. (1997) sid. 18ff

⁴¹ Chesney-Lind, M. (1997) sid. 21

Chesney-Lind beskriver hur psykologiska våldsbrott inom familjen kan leda till kriminalitet. Många av kvinnorna som har blivit misshandlade rynder hemifrån och lever på gatan och försörjde sig på prostitution eller på drogberoende.

Sociologiskt: Heidensohn menar att kriminalitet är en social konstruktion. De flesta brott som begås är brott som är möjliga på grund utav den moderna utvecklingen i teknologi osv. Kvinnliga brottslingar skiljer sig inte så mycket från män som många tror. Heidensohn anser att kvinnor efterliknar mäns brottslighet mer och mer därför att samhället förändras och nya normer och regler efterlevs. Men könsskillnaden är markant när det gäller hur ofta och hur allvarliga brotten är. Det finns även en stor skillnad när det gäller de sociala konsekvenser män och kvinnor får efter att ett brott har begåtts.⁴²

Chesney-Lind anser att kriminalitet är ett samhällsfenomen. Vilka brott som begås och hur, beror på vilka förutsättningar samhället har. Det är samhället som bestämmer vilka regler som ska följas och vilka normer som är gällande. Chesney-Lind tar även upp klasskillnader som en viktig anledning till varför kvinnor blir kriminella i sin analys. Hon menar att det finns två olika brottssystem beroende på vilken etnicitet och klasstillhörighet man har. Vita och rika kvinnor har bättre förutsättningar än vad fattiga och färgade kvinnor har. Även inom rättsväsendet skiljer det på vilka straff den kriminella får beroende på hennes etnicitet och klass.⁴³

4.5 Slutsats

Bägge böckerna diskuterar frågor såsom varför den kvinnliga kriminaliteten har blivit så bortglömd och varför det gjorts så lite forskning om det. De redovisar varför det har skrivits så lite om kvinnlig kriminalitet. Här finns det olika skäl –samhälleliga, empiriska och teoretiska, Vad det gäller undersökningar så har kvinnan alltid hamnat i skymundan när det gäller forskning eftersom det förr i tiden uteslutande gjordes undersökningar av män. En annan anledning det som jag benämnt som samhällig ovan, är att kvinnor faktiskt begår färre brott än män. Eftersom kvinnor överlag genom tiderna har begått färre brott än män har det inte utvecklats några konkreta teorier om kvinnlig kriminalitet. Därför är det svårt att få en riktig bild av teorierna bakom kriminalitet. Som jag har nämnt tidigare i min uppsats finns det

---

⁴² Heidensohn , F. (1985), sid. 197

⁴³ Chesney-Lind, M. (1997) sid. 177

biologiska, psykologiska och sociologiska förklaringsmodeller på kriminalitet. De böcker som jag har analyserat presenterar bara kort om biologiska teorier, de är gamla och har utstått mycket kritik, och är därför inte relevanta när man ska förklara kvinnlig kriminalitet. Det har inte heller presenterats några psykologiska teorier i böckerna, vilket kan bero på att bägge författarna är sociologer och anser att kriminalitet är ett samhällsfenomen. Det har däremot presenterats många sociologiska teorier som övergripande förklarar kriminalitet. Jag nämner de viktigaste teorierna i mitt teoriavsnitt.(se kapitel 2 teori)

5 Slutdiskussion

Mitt syfte med min uppsats var att få en förståelse för kvinnlig kriminalitet med utgångspunkt i en analys av två böcker som fokuserar på kvinnor och kriminalitet.

Som nämnts inledningsvis finns det inte mycket forskning om enbart kvinnlig kriminalitet. De sociologiska teorierna som finns handlar nästan uteslutande om män och forskning har mest studerat manliga kriminella. Vad denna saknad av utrymme för kvinnlig kriminalitet beror på har många kvinnliga kriminologer och sociologer som intresserar sig av kriminalitet, funderat över. Olika anledningar däribland att färre kvinnor än män begår brott. Det har på senare tid kommit fram kritik mot den mansdominerade kriminalitetsforskningen. De feministiska kriminologerna och sociologerna menar att det är viktigt att få fram en diskussion kring kvinnlig kriminalitet då den faktiskt existerar i allra högsta grad. Statistik visar att kvinnor begår färre och mindre allvarliga brott än män, men det är ingen anledning att helt utelämna de kvinnliga brottslingarna i teorierna och forskningen om kriminalitet.

De teorier som jag tidigare har nämnt går att applicera på kvinnlig kriminalitet t ex. avvikelseteorin, anomiteorin, differentiellt umgänges teori, stämplingsteorin, kontrollteorin osv. men en sådan tillämpning för med sig vissa begränsningar ex. det som anses förklara männens beteende tillämpas även på kvinnor. Det finns dock en del teorier där könsaspekten berörs t ex. de teorier som Abbott och Wallace och även Giddens till viss del berör.

Uppsatsen bygger på textanalyser av två böcker som inriktar sig på bara kvinnlig kriminalitet. Eftersom jag enbart använt mig av skrivna källor i min analys har det varit väldigt viktigt att jag tagit del av bra och relevant litteratur. Jag ägnar mig därför i metodavsnittet åt just denna fråga.

Analysen av litteraturen bygger på Frances Heidensohns bok, *Women and Crime* och Meda Chesney-Linds bok, *The female offender. Girls, Women, and crime*. Bägge böckerna börjar med en översikt av de förklaringar som tidigare funnit. Heidensohn presenterar biologiska och sociologiska teorier och Chesney-Lind presenterar enbart sociologiska teorier. Heidensohn använder bara biologiska teorier för att ge en historisk anblick på kvinnliga teorier. Jag kan inte utläsa någon biologisk förklaring till kvinnlig kriminalitet i hennes analys. Vad gäller mer konkreta förklaringar så använder sig Heidensohn av följande resonemang. Hon anser att kvinnlig kriminalitet är en social konstruktion och att kvinnan är kontrollerad både i hemmet och privat vilket skapar olika möjligheter till att begå brott. Där kvinnan själv har kontroll begås det inte lika mycket brott som i de situationer när kvinnan är kontrollerad. Chesney-Linds mer konkreta förklaringar på kvinnlig kriminalitet är följande, hon förkastar alla biologiska och psykologiska teorierna. Hon anser att det krävs en helt ny feministisk teori för att förklara den kvinnliga kriminaliteten. Även hon anser att kriminalitet uppstår utifrån samhället. Hon ser kvinnliga kriminella som aktörer i samhället. Kriminalitet beror på olika förutsättningar i samhället. Olika människor har olika förutsättningar, en del blir kriminella för att överleva och en del blir kriminella för att de vill bli accepterade av den grupp de tillhör

6 Källförteckning

Abbott, Pamela & Wallace, Claire. (1998), *Introduktion till sociologi. Feministiska perspektiv*, studentlitteratur, Lund.

BRÅ- rapport 1999: 15

Chesney-Lind, Meda.(1997), *The female offender. Girls, Women, and crime*. SAGE Publications, London.

Giddens, Anthony, (1998), *Sociologi*. Studentlitteratur, Lund

Heidensohn Frances, (1985), *Women and Crime*, The Macmillan press ldt, London.

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn, (1997) *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur, Lund.

(red) Lander Ingrid, Pettersson Tove och Tiby Eva. (2003), *Feminiteter, maskuliniteter och kriminalitet, Genusperspektiv inom svensk kriminologi*, Studentlitteratur, Lund.

Pollack, Otto. (1953) *Kvinnan som brottsling*. Hugo Gebers förlag. Stockholm.

Runa Patel, och Davidson, Bo. (1994) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Studentlitteratur, Lund.

Silverman, David. (1993), *Interpreting Qualitative Data. Methods for analysing talk, text and interaction*, Sage, London.